

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Contactpersoon

Ons kenmerk
4737016

Uw kenmerk
2023Z11915

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 17 augustus 2023

Onderwerp Antwoorden Kamervragen over de grote toegevoegde waarde die
rechtswinkels hebben voor eerstelijns rechtshulpverlening

In antwoord op uw brief van 26 juni 2023 deel ik u mee dat de schriftelijke
vragen van het lid Van Nispen (SP) inzake de grote toegevoegde waarde die
rechtswinkels hebben voor eerstelijns rechtshulpverlening, worden beantwoord
zoals aangegeven in de bijlage bij deze brief.

De Minister voor Rechtsbescherming,

F.M. Weerwind

**Vragen van het lid Van Nispen (SP) aan de minister voor
Rechtsbescherming over de grote toegevoegde waarde die rechtswinkels
hebben voor eerstelijns rechtshulpverlening
(ingezonden 26 juni 2023, kenmerk 2023Z11915)**

Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving
Directie Rechtsbestel

Datum
17 augustus 2023

Ons kenmerk
4 7 37016

Vraag 1

**Bent u bekend met het artikel 'Rechtswinkels: een blinde vlek in het
landschap van rechtshulpverlening' gepubliceerd in het Nederlands
Juristenblad?¹**

Antwoord op vraag 1

Ja, van dit artikel heb ik kennisgenomen.

Vraag 2

**Wat vindt u van de conclusie van de schrijvers dat er echt een
verbeterslag mogelijk is in de verbinding tussen de rechtswinkels en de
sociaal advocatuur als rechtswinkels beter worden ondersteund in de
professionalisering?**

Antwoord op vraag 2

Ik deel de conclusie van de schrijvers dat samenwerking met de (sociale)
advocatuur belangrijk is voor de professionalisering van rechtswinkels. Dit draagt
bij aan de kwaliteit van de advisering en adequate doorverwijzing naar een
(sociaal) advocaat. In het kader van mijn plan van aanpak voor de sociale
advocatuur² noem ik daarom dat advocatenkantoren ondersteuning zouden
kunnen bieden aan rechtswinkels.

Vraag 3

**Ziet u ook deze 'blinde vlek' zoals omschreven door de schrijvers, voor de
belangrijke rol die rechtswinkels kunnen innemen waarbij met de juiste
investerings het gehele rechtsproces kan worden ontlast?**

Antwoord op vraag 3

Ik begrijp de conclusie van de schrijvers vanwege het werk dat de rechtswinkels
verrichten als het gaat om laagdrempelig geven van advies en ondersteuning bij
juridische problemen. Dat is zeker van meerwaarde en de rechtswinkel kan
daarmee een aanvulling zijn op andere eerstelijnsvoorzieningen. Vooral nog is
niet aangetoond dat het rechtsproces hierdoor wordt ontlast.
Ik zie niet zozeer een 'blinde vlek' als wel dat er behoefte is aan meer informatie
over de werkzaamheden en opbrengsten van de rechtswinkels. Het is goed dat de
Nederlandse Vereniging voor Rechtswinkels zich hiervoor inzet.

Vraag 4

**Wat vindt u van de bevinding van de schrijvers dat er in Drenthe en
Zeeland helemaal geen rechtswinkels te vinden zijn?**

Antwoord op vraag 4

Het rechtswinkelveld heeft zich in de loop der jaren organisch ontwikkeld op basis
van lokaal initiatief waardoor er in sommige regio's geen en in andere regio's juist

¹ Nederlands Juristenblad, 21 juni 2023, Rechtswinkels: een blinde vlek in het landschap
van rechtshulpverlening (njb.nl/magazines/njb-22-2023/).

² Kamerstuk Tweede Kamer, vergaderjaar 2022–2023, 31 753, nr. 269.

veel rechtswinkels zijn. Het ministerie van Justitie en Veiligheid is niet verantwoordelijk voor de landelijke spreiding van rechtswinkels. Wel hecht ik er aan beter zicht te krijgen op het totale aanbod van eerstelijnsvoorzieningen in Nederland. Daarom is Divosa gevraagd om een inventariserend onderzoek naar de onafhankelijke eerstelijnsvoorzieningen in alle gemeenten in Nederland te doen. Ook de rechtswinkels worden in dit overzicht meegenomen. Naar verwachting is dit overzicht in oktober 2023 gereed. In de volgende voortgangsrapportage die eind 2023 naar uw Kamer wordt verstuurd informeer ik uw Kamer hierover.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel

Datum
17 augustus 2023

Ons kenmerk
4737016

Vraag 5

Wat vindt u van de bevinding dat veel van de rechtswinkels het moeten doen met een behoorlijk klein budget en veel vrijwilligers?

Antwoord op vraag 5

Van oudsher is de rechtswinkel een gemakkelijk toegankelijke en bescheiden voorziening gerund door studenten die op vrijwillige basis burgers kosteloos helpen met uiteenlopende juridische vragen en problemen. Vaak worden zij ondersteund door universiteiten die de rechtswinkels helpen met huisvesting, technische en kwalitatieve ondersteuning. Ook dragen gemeenten in een aantal gevallen bij aan de ondersteuning van de rechtswinkels.

Ik zie het belang van de rechtswinkels, daarom is er ook een subsidieregeling die wordt uitgevoerd door de Raad voor Rechtsbijstand. Met deze regeling worden jaarlijks circa 30 rechtswinkels ondersteund met een algemene bijdrage. De hoogte van de subsidie verschilt per rechtswinkel. In 2022 kwamen alleen rechtswinkels in aanmerking voor subsidie als zij deze ook in 2020 of in 2021 ontvangen hebben. Nieuwe rechtswinkels en nieuwe initiatieven van bestaande rechtswinkels komen niet voor (extra) subsidie in aanmerking. Op termijn wil ik onderzoeken of deze regeling aangepast zou moeten worden, waarbij het huidige financiële kader leidend is.

Vraag 6

Ziet u het nut van een investering in de rechtswinkels en in de verdere professionalisering als een maatregel die in positieve zin kan bijdragen om het rechtsbestel houdbaar en toegankelijk te houden voor iedereen?

Antwoord op vraag 6

De rechtswinkels dragen met hun activiteiten op lokaal niveau bij aan de laagdrempelige toegang tot het recht. Daarom vind ik het belangrijk dat de rechtswinkels mee worden genomen in het overzicht van het onderzoek dat Divosa doet naar de eerstelijnsvoorzieningen in alle gemeenten in Nederland (zie antwoord op vraag 4). Gesprekken over eventuele investeringen in rechtswinkels zouden daarom in eerste instantie in een lokale context moeten plaatsvinden.

Vraag 7

Ziet u ook dat rechtswinkels van belang zijn voor rechtenstudenten om praktijkervaring op te doen in het oplossen van concrete problemen wat weer kan bijdragen aan een snellere keuze van de student voor de sociaal advocatuur?

Antwoord op vraag 7

Ja, dat zie ik zeker. Studenten maken kennis met het werken binnen het sociaal recht en leren juridische problemen oplossen in de praktijk. In de menukaart die

als bijlage is meegestuurd met de Kamerbrief met het plan van aanpak sociale advocatuur van 20 april 2023³ wijs ik op verschillende initiatieven die de jonge aanwas voor de sociale advocatuur kunnen versterken. Het betrokken zijn van (sociaal) advocaten bij de rechtswinkels door het geven van advies bij ingewikkelde zaken, het laten meelopen van advocaat-stagiaires en ondersteuning door (bijvoorbeeld) het geven van cursussen kunnen hieraan bijdragen.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel

Datum
17 augustus 2023

Ons kenmerk
4737016

Vraag 8

Bent u bereid te onderzoeken wat de potentie is van een investering in rechtswinkels door onder andere investeringen in scholingen, naamsbekendheid, digitalisering en het versterken van de band met tolken en de sociaal advocatuur?

Antwoord op vraag 8

Zoals ik hierboven (antwoord vraag 4) al aangeef breng ik momenteel in beeld wat de rol en positie van de rechtswinkels is binnen het totale aanbod van eerstelijnsvoorzieningen. Onderwijsinstellingen, (sociale) advocatuur en gemeenten zijn de belangrijkste gesprekspartners voor de rechtswinkels als het gaat om (het investeren in de) professionalisering. Bij de antwoorden op vraag 2 en 9 ga ik in op (het versterken van) de band met de sociale advocatuur.

Vraag 9

Bent u bereid met onderwijsinstellingen in gesprek te gaan om te bevorderen dat ook zij de nodige investeringen doen in rechtswinkels in het belang van de eigen studenten, aangezien ook veel studenten hier werkzaam zijn?

Antwoord op vraag 9

Ik ben reeds in gesprek met het onderwijsveld en de rol die onderwijsinstellingen kunnen spelen bij het (beter) onder de aandacht brengen van de sociale advocatuur (zie ook de menukaart, bijlage bij het plan van aanpak sociale advocatuur waar ik al eerder naar verwees). Het bijdragen aan de professionalisering van de rechtswinkels en aan de ontwikkeling van vaardigheden voor de medewerkers zijn thema's die in dit gesprek aan de orde komen.

Vraag 10

Bent u bereid om in gesprek te gaan met de nieuw opgerichte Vereniging van rechtswinkels om te praten over de benodigde investeringen om verder te professionaliseren?

Antwoord op vraag 10

Door middel van een startsubsidie heeft mijn ministerie het samen met de Stichting Allemansrecht mogelijk gemaakt om de Nederlandse Vereniging van Rechtswinkels (NVvR) op te richten en voor twee jaar te financieren. Het is de bedoeling dat de NVvR zich daarna zelf kan bedruipen. Deze subsidie vormt een belangrijke stap in het stimuleren van de professionalisering van de rechtswinkels. Het doel van de NVvR is om rechtswinkels te verenigen, de dienstverlening van de rechtswinkels verder te professionaliseren en een volwaardige gesprekspartner voor de landelijke politiek en beleidsmakers te worden.

³ Zie bijlage Menukaart bij Kamerstuk Tweede Kamer, vergaderjaar 2022-2023, 31 753, nr. 269.

Mijn ministerie is geïnteresseerd hoe de NVvR zich ontwikkelt en onderhoudt periodiek contact.

Vraag 11

Bent u bereid om te onderzoeken hoe het mogelijk zou kunnen zijn om rechtswinkels op te richten op de plekken waar weinig of geen rechtswinkels zijn?

Antwoord op vraag 11

Het ministerie van Justitie en Veiligheid focust op een goed functionerend en landelijk dekkend stelsel van eerstelijnsvoorzieningen. Rechtswinkels kunnen hier deel van uit maken. Het is niet aan het ministerie om nieuwe rechtswinkels op te richten.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel

Datum
17 augustus 2023

Ons kenmerk
4737016